

„Lenyűgöző olvasmány... Lehetőséget nyújt arra, hogy a kalózokat a maguk igaz valójában ismerhessük meg.” – The New York Times Book Review

Kalóz- köztársaság

A Karib-szigetvilág kalózáinak igaz története,
és az emberé, aki térdre kényszerítette őket

COLIN WOODARD

COLIN WOODARD

*Kalóz-
köztársaság*

A Karib-szigetvilág kalózáinak igaz története,
és az emberé, aki térdre kényszerítette őket

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, 2015

*Sarabnak,
feleségemnek és igaz szerelmemnek*

TARTALOM

✠ ELŐSZÓ A KALÓZKODÁS ARANYKORA	11
✠ ELSŐ FEJEZET A LEGENDA 1696	23
✠ MÁSODIK FEJEZET TENGERRE SZÁLLÁS 1697–1702	44
✠ HARMADIK FEJEZET HÁBORÚ 1702–1712	72
✠ NEGYEDIK FEJEZET BÉKE 1713–1715.....	110
✠ ÖTÖDIK FEJEZET KALÓZOK HA ÖSSZEGYŰLNEK 1716. január–június.....	142
✠ HATODIK FEJEZET TENGERI TESTVÉRISÉG 1716. június – 1717. március	175

✠ HETEDIK FEJEZET BELLAMY 1717. március–május	202
✠ NYOLCADIK FEJEZET FEKETESZAKÁLL 1717. május–december.....	230
✠ KILENCEDIK FEJEZET BOCSÁNATKÉRÉS 1717. december – 1718. augusztus	266
✠ TIZEDIK FEJEZET HAZÁRDPOLITIKA 1718. július–szeptember.....	307
✠ TIZENEGYEDIK FEJEZET VADÁSZAT 1718. szeptember – 1720. március	329
✠ UTÓSZÓ	
✠ A KALÓZKODÁS VÉGE 1720–1732.....	361
✠ KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	381
✠ VÉGJEGYZETEK.....	386
✠ KORABELI MÉRTÉKEGYSÉGEK	464
✠ NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.....	465

*Kalóz-
köztársaság*

ELŐSZÓ

A KALÓZKODÁS ARANYKORA

CSODÁLÓIK SZEMÉBEN A KALÓZOK romantikus gazfickóknak tűnnek: félelmetes férfiaknak, akik életüket a törvény és a kormány hatókörén kívül élték, mentesítve magukat az előbbiektől által elvárt munkától és szociális kényszerektől, és akiknek más célja nem volt, mint hogy vagyona tegyenek szert, mulatozzanak és kalandozzanak. Három évszázad telt el, mióta eltűntek a tengerekről, de az aranykor kalózzai a mai napig hősök a nép szemében, és még mindig nagy csapat rajongót tudhatnak magukénak. A regényirodalom legnagyobb alakjainak szolgáltak modellként – Hook kapitány és Long John Silver, Captain Blood és Jack Sparrow –, kardpárbajok, palánkséták, kincses térképek, arannyal és ékszerrel tömött ládák képét idézve meg előttünk.

De bár így is izgalmas és vonzó a legendájuk – különösen Robert Louis Stevenson és Walt Disney ábrázolásában –, a karibi kalózzok valóságos története még ennél is grandiózusabb: a hosszú ideig tartó zsarnoksággal szembeni ellenállás, aztán a tengeri felkelés, amely megrengette az újonnan alakult Brit Birodalom alapjait, mozdulatlanlanságra készítette a transzatlanti kereskedelmet, és megerősítve azokat a demokratikus érzelmeket, amelyek később az amerikai szabadságharchoz vezettek. (1) Az események középpontjában egy

kalózköztársaság állt, mely a szabadság apró szigetét jelentette egy önkényuralmi korszak közepén.

A kalózkodás aranykora mindössze tíz évig tartott, 1715-től 1725-ig, és húsz-harminc kalózkapitány meg néhány ezer fő legénység vezényletével zajlott le. A kapitányok ismerték egymást, lévén együtt szolgáltak kereskedelmi és kalózhajókon, vagy keresztelték egymás útjait a közös vadászterületen, a britek által sikertelenül gyarmatosítani próbált Bahamákon. A legtöbb kalóz angol vagy ír származású volt, de nagy számban voltak köztük skótok, franciák és afrikaiak, valamint elszórtan más nemzetiségek: hollandok, dánok, svédek és bennszülött amerikaiak. Nemzeti, faji, vallási, nyelvi különbségeik ellenére egységes társadalmat képeztek, és ha találkoztak a tengeren, gyakran egyesítették erőiket és segítettek egymást, még ha az egyik hajó legénysége túlnyomóan francia volt is, a másikon pedig ősi ellenségeik, az angolok voltak többségben. Demokratikusan működtették a hajókat, népszavazással választották meg és távolították el a kapitányaikat, egyenlően osztották szét a prédát, és nyílt tanácskozáson hozták a fontos döntéseket – éles ellentétben a többi hajó fedélzetén uralkodó diktatórikus rendszerrel. Miközben az egyszerű matrózok nem részesültek semmifajta szociális védelemben, a Bahamák kalózzai rokkantsági segélyt biztosítottak legénységüknek. (2)

Kalózok hosszú ideje léteznek. Voltak kalózok az ókori Görögország és a Római Birodalom alatt, a középkori Európában és a Csing-dinasztia idején Kínában. Ma is kalózok nehezítik a forgalmat a világ tengeri átjáróin, hatalmukba kerítik a teherhajókat, konténer- és személyszállító hajókat, kifosztják őket, és nem ritkán megölik a személyzetet. Nem szabad összekeverni őket a privatérokkal, azokkal a magánszemélyekkel, akik háborús időkben az ellenséges hajóhadat fosztogatják a saját kormányzatuk felhatalmazásával. Sir Francis Drake-et és Sir Henry Morgant sokan tartják tévesen kalóznak, ők azonban valójában privatérok voltak, és fosztogataisaikat uralkodóik, Erzsébet királynő és II. Károly király

teljes támogatásával hajtották végre. Távol álltak attól, hogy törvényen kívüliek legyenek, szolgálataikért mindkettőjüket lovaggá ütötték, sőt, Morgant még Jamaica kormányzóhelyettesévé is ki-nevezték. William Dampier privater volt, csakúgy, mint a legtöbb angol martalóc (buccaneer) az 1600-as évek végén.¹ Még a rossz hírű William Kidd kapitány is jó házból származó privater volt, aki véletlenül lett kalóz, amikor nekitámadt Anglia legnagyobb vállalatának, a Kelet-indiai Társaság igazgatóinak.

Az aranykor kalózzai nem hasonlítottak Morgan generációjának buccaneerjeihez, sem azokhoz a kalózokhoz, akik utánuk következtek. A buccaneerekkel ellentétben ők hírhedt törvényszegők voltak, akiket minden nemzet – beleértve a sajátjukat is – tolvajnak és bűnözőnek tartott. Kalóz elődeikkel ellentétben nagyobb dolgokra irányították a figyelmüket, mint az egyszerű bűncselekmények, nem kevesebbre vállalkoztak, mint társadalmi és politikai lázadásra. Tengerészek, szerződéses szolgák és szökött rabszolgák voltak, akik felkeltek elnyomóik – a parancsnokok, hajótulajdonosok, Amerika és a Nyugat-Indiák nagy rabszolgáültetvényeinek kényurái – ellen.

A kereskedelmi hajók fedélzetén olyan nagy volt a társadalmi elégedetlenség, hogy amikor a kalózok megszálltak egyet-egyét közülük, a személyzet egy része rendszerint lelkesen állt át a soraikba. Még a Királyi Haditengerészet fegyelme is viszonylag törekeny volt. Mikor a HMS *Phoenix* 1718-ban szembetalálkozott a kalózokkal a bahamai pihenőhelyükön, a fregatt számos matróza megszökött,

¹ A buccaneer nem pontos kifejezés a tizenhetedik században, főleg az 1670-es és 1680-as években a Nyugat-Indiákon tevékenykedő kalózokra és a privateerekre. A szó eredetileg törvényen kívüli emberekből, leginkább franciákból álló csoportokra vonatkozott, akik Hispaniola szigetén tengődtek, elvadult szarvasmarhára vadászva és a húst *boucanon*, indián stílusú hűsfüstölőn szárítva; a szarvasmarhákon kívül néha kisebb hajókat is elejtettek. Az angol nyelv később a *buccaneer* kifejezést a karib-tengeri rablókra alkalmazta általánosan, jóllehet akkoriban a szót nem ebben az értelemben használták.

átosont az éjszakában, hogy a fekete zászló szolgálatába álljon. És valóban, a kalózok terjeszkedését nagyrészt a tengerészek átállása táplálta, egyenes arányban a haditengerészeti és a kereskedelmi hajókon tapasztalható brutális bánásmóddal.

Nem mindegyik kalóz lett mogorva tengerészből. Nagy számban vándoroltak szökött rabszolgák is a kalózköz társaságba. Gyorsan terjedt a hír, hogy a kalózok, miután megtámadták a rabszolgaszállító hajókat, sokak számára felajánlották, hogy csatlakozzanak azonos jogú tagként a személyzethez. Az aranykor virágzása idején az sem volt szokatlan, hogy menekült rabszolgák tették ki egy kalózhajó legénységének negyedét, sőt, akár a nagyobb hányadát, és az is előfordult, hogy néhány mulatt felemelkedett és önálló kalózkapitánnyá vált. A szabadság ezen formája fenyegetést jelentett a Bahamákat körülölelő gyarmatokra, ahol az ültetvényeken szintén rabszolgákat foglalkoztattak. 1718-ban Bermuda tisztségben lévő kormányzója azt jelentette, hogy a „négerek olyannyira elszemtelepedtek és felbátorodtak, hogy jó okunk van feltételezni egy felkelést [ellenünk és] ... hogy csatlakoznak a kalózokhoz”. (3)

Néhány kalóznak politikai motivációi is voltak. Az aranykor nem sokkal Anna királynő halála után kezdődött, akinek féltéstvérétől és leendő utódjától, Stuart Jakabtól megtagadták a trónt, mert katolikus volt. Anglia és Skócia új királya, I. Protestáns György – az elhunyt királynő távoli unokatestvére, német herceg – nem sokat törődött Angliával, még a nyelvét sem beszélte. Sok brit, köztük számos leendő kalóz, elfogadhatatlannak tartotta a helyzetet, és hű maradt Jakabhoz és a Stuart-házhoz. Az aranykor első tengeri rablói közül párat Jamaica kormányzója, a Stuart-szimpatizáns Archibald Hamilton szerelt fel, akinek nyilvánvalóan az volt a szándéka, hogy rebellis hajóhadként használhassa őket egy későbbi György király elleni felkelés esetén. Ahogy Kenneth J. Kinkor a provincetowni (Massachusetts) Whydah Expedíció Múzeumából megjegyzi, „ez több volt néhány banditánál, akik italboltokat fosztogattak”. (4)

A Bahamák kalózcsapatai rettentően hatékonyak voltak. Tevékenységük tetőpontján sikerült elvágniuk Britanniát, Franciaországot és Spanyolországot újvilági birodalmaiktól, elmentseni a kereskedelmi útvonalakat, megghiúsítani a rabszolgaellátást Amerika és a Karib-térség cukornádültetvényei között, és megakadályozni az információáramlást a kontinensek között. A Királyi Haditengerészet kezdetben képtelen volt elkapni a kalózokat, sőt, a helyzet odáig fajult, hogy már attól féltek, hogy egyáltalán összetalálnak velük. Bár a huszonkét ágyús fregatt, a HMS *Seaford* volt hivatott védeni a Leeward-szigeteket, a parancsnok szerint, „félnie kellene a legyőzetéstől”, (5) ha a kalózok ellen indulna. 1717-re a kalózok hatalma annyira megerősödött, hogy nemcsak hajókat, hanem teljes gyarmatokat is képesek voltak megfélemlíteni. Brit előőrsöket foglaltak el a Leeward-szigeteken, Bermuda lerohanásával fenyegettek és sorozatosan blokádnak alá vonták Dél-Karolinát. Az ilyen és ehhez hasonló eseményeknek köszönhetően egyesek közülük kétes eredetű vagyonokat halmoztak fel, amivel megvásárolhatták a kereskedők és az ültetvénytulajdonosok hűségét, sőt, magukat a gyarmati kormányzókat is.

A hatóságok kegyetlen és veszélyes szörnyetegeknek tüntették fel a kalózokat, erőszaktevőknek, gyilkosoknak nevezték őket, akik szeszélyeik szerint ölték az embereket és mulatságból kínoztak gyermekeket. Néhányan tényleg ilyenek is voltak közülük. Ugyanakkor számos róluk szóló történetet szándékosan eltúloztak, hogy befolyásolják a kételkedő közönséget. Az amerikai hajó- és ültetvénytulajdonosok megdöbbenésére, sok egyszerű gyarmatos tekintett nemzeti hősként a kalózokra. Cotton Mather, Massachusetts vezető puritán minisztere azon bosszankodott, hogy Boston „bűnös” közemberei közt milyen magas a kalózok támogatottsága. 1718-ban, amikor a dél-karolinai hatóságok egy kalózbandát szállítottak a tárgyalásra, a szimpatizánsok kiszöktették a kalózvezért a börtönből, és majdnem átvették az irányítást a székhely, Charleston felett.

„Mindenki könnyen hajlik arra, hogy támogassa az emberiség ilyen kártevőit, amikor reménye támad osztozni ebül szerzett vagyónukon”, panaszkodott Virginia kormányzója, Alexander Spotswood ugyanabban az évben, hozzátéve, hogy kolóniájában „sok pártfogója van a kalózoknak”. (6)

Akkor gondoltam először ezekről a különös emberekről, a kalózokról írni, mikor egy pálmafa alatt üldögéltem leendő feleségemmel egy szigeten a közép-amerikai állam, Belize partjainál, amelyet angol kalózok és martalócok alapítottak, akiknek XVII. század végi szavai és kifejezései máig részei a mindennapi szókincsnek. Háromszáz évvel ezelőtt, csakúgy, mint a szülőföldem, Maine, ez is a senki földje volt, érintetlen tengerpartját szigetek tarkították, és gyér bennszülött lakossága még nem került az európaiak irányítása alá. Elképzeltem, ahogy egy orrárboc megjelenik a sziget végén, aztán felbukkan a kis hajó foltozott vitorlája és a kátránnyal tömített törzse, oldalt ágyúlékekkel teletűzdelve, a főárbocon lobogó halálfejes zászlóval. A hajó eléggé valódinak tűnt, kezdve a vászon szagától, a vaskos kenderkötelek érdes csomóiig. A legénység képe viszont kevésbé volt letisztult, egy keverék társaságot láttam popkulturális áthallásokkal: fejkendők és fülbevalók, itt egy szemkötő, ott egy faláb, papagáj a kapitány vállán, kések és rumosüvegek körbe mindenütt. Ilyen képzeink vannak az enyhén vészjósuló mosolyú férfiakról, akik közhelyeket mormognak, gyakran megszakítva azokat a jellegzetes „Grrrr!”-rel. Rájöttem, hogy minden népszerűségük ellenére – mozifilmek ide, vásárlás-népszerűsítések oda – még mindig nincs valós képem arról, kik is voltak valójában a kalózok. Honnan jöttek, mi vezette őket a tetteikben, hogyan osztották szét a zsákmányt, és volt-e közülük valaki, aki megszökött a zsákmánnyal?

A helyes válaszokat hiába kerestem. A legtöbb kalózos könyv, film és tv-show csak kihasználja a kalózmítoszt, és meg sem próbál

különbséget tenni dokumentált és bizonyíthatóan kitalált események között, amelyeknek többsége az 1724-es könyvre, *A legnevezetesebb kalózok rablásainak és gyilkosságainak általános történetére* vezethető vissza, amelyet Charles Johnson kapitány álnéven írt szerzője.² Akik mégis különbséget tettek, azok nem az igazi kalózkokra összpontosítottak, hanem egy korábbi korszak martalócaira (buccaneer) és privatérjaira, nagyobb tekintélynek örvendő emberekre, akiknek a tevékenységét legtöbb esetben törvényesen szentesítették. Ezen személyeknek az élete – Henry Morgan, William Kidd vagy William Dampier – jóval több terjedelmes papírtekercsen került rögzítésre. Maradt ugyan néhány kiváló áttekintő munka, de ezek a kalózkodással mint intézménnyel foglalkoznak, nem pedig az egyes kalózok életével. Az életrajzi megközelítés, ahogy ennek a könyvnek a megírásánál tapasztaltam, egészen másfajta kérdéskészlettel dolgozik, kapcsolatokra, motivációkra és eseményekre koncentrál, amelyek különben rejtve maradtak volna.

A következőkben leírt dolgok britanniai és amerikai levéltárakban fellelhető anyagokon alapulnak. Nincsenek kitalált párbeszéddek, és minden leírás, a városoktól és eseményektől az öltözködésig, hajóig és az időjárásig, elsődleges dokumentumokon alapszik. A kalózok történetének korábban elveszett nézőpontjai újra előkerülnek, ahogy egységbe rendeződnek a bírósági tanúvallomások és tárgyalási jegyzőkönyvek; angol és spanyol kormányzók, gyarmati hivatalnokok és haditengerészeti parancsnokok levelei; a korabeli pamfletok, újságok és könyvek leírásai; a vámházak főkönyvének jegyzetei, az anyakönyvi kivonatok és őfelsége hadihajóinak naplói.

A XVII., illetve XVIII. századi forrásokat mai központozással idéztem, és helyenként jelenkori helyesírással írtam, hogy egy XXI. századi olvasó számára is érthetőek legyenek. A szövegben minden időpont az abban az időben az angol nyelvű területeken használt

² Amint az lentebb megvitatásra kerül, a szerző nem Daniel Defoe, ahogy azt jó szándékú kutatók és könyvtárosok generációi feltételezték.

Julianus-naptárra vonatkozik; ilyen esetekben tíz vagy tizenegy napot³ ki kell vonni a francia vagy spanyol forrásokban található dátumokból, ugyanis ott akkor már használatban volt a mai Gergely-naptár. Az eredeti források megtalálhatóak a jegyzetekben a könyv végén.

A kutatásom sokféle helyszínre elvezetett: Londonba, Bristolba, Bostonba, Charlestonba és a Bahamákra. Meglátogattam a kalózok törzshelyének számító helyszíneket Észak-Karolina keleti részén, ahol az állami Kulturális Források Osztályának bűvárai jelenleg egy roncsot tárnak fel, amely vélhetően Feketeszakáll zászlóshajója volt. Cape Cod partjainál még mindig kerülnek elő használati tárgyak egy másik aranykori kalózhajóról, a *Whydah*-ról. Nagy segítségemre szolgált, hogy értekeztem itteni és más helyek régészeivel és történészeivel, akik most is a leleteket rostálják át, hogy még több támpontunk lehessen a kalózok múltjának megfejtéséhez.

A könyv négy meghatározó személyiség életén keresztül meséli el a kalózkodás aranykorának a történetét. Hárman közülük kalózok voltak: Samuel „Fekete Sam” Bellamy, Edward „Feketeszakáll” Thatch és Charles Vane. Ők ismerték is egymást. Bellamy és Feketeszakáll barátok voltak, együtt szolgáltak mentoruk, Benjamin Hornigold alatt, aki a kalózköztársaságot alapította a New Providence szigeti Nassauban. Szintén jó kapcsolatban voltak Vane-nel, aki Hornigold riválisának, a György király által törvényszegőnek nyilvánított féktelen privatérnak, Henry Jenningsnek volt a pártfogoltja. Vane sok jellemvonásában osztozott tanárával: szükségtelenül kegyetlen és erőszakos volt, sőt, egyenesen szadista, végül ez is ásta alá a tekintélyét.

³ A legtöbb katolikus nemzet 1582-ben vezette be a Gergely-naptárat, amikor is a két naptár között tíz nap eltérés volt. 1700-ra a különbség tizenegy napra nőtt, és maradt egészen addig, amíg 1752-ben Britannia teljesen át nem vette az új naptárat.

Bellamy és Feketeszakáll, Hornigold iránymutatásait követve, jóval körületekintőbben használták a hatalmukat, általában csak akkor alkalmazták megfélemlítést, mikor áldozataikat megadásra akarták kényszeríteni, és ezáltal elkerülni a vérengzést. Bellamy és Feketeszakáll hajók – összesen közel 300 – elleni támadásairól szóló terjedelmes leírásaiban egyetlen feljegyzett példa sincs, hogy megöltek volna akár csak egy foglyot is. Az áldozataik később legtöbbször úgy számoltak be róluk, mint akik becsületesen bántak velük, és rendszerint visszaadták a hajót és a rakományt, ha az nem az ő céljaikat szolgálta.

Befolyásos híveket is szereztek maguknak, együtt vitorláztak vagy együtt mulatoztak gyakorlatilag a korszak összes fontos kalózával: a díszesen öltözött John „Calico Jack” Rackhammel, a különc Stede Bonnet-vel, a rossz hírű Olivier La Buse-zel, a parókás Paulsgrave Williamsszel és a női kalózzal, Anne Bonnyval. Karrierjük csúcán mindegyikük egy kisebb flottányi kalózhajót irányított, néhány száz emberből álló társaságot, és, legalábbis Bellamy és Feketeszakáll, olyan zászlóshajót, amely képes volt kihívni bármelyik hadihajót az amerikai térségben. Olyan sikeresek voltak a hadjárataik, hogy rövid idő után kormányzók, rabszolga-kereskedők, ültetvénytulajdonosok és szállítmányozási mágnások – a teljes hatalmi rendszer Brit-Amerikában – követelték, hogy történjen velük valami.

Ez vezet el minket negyedik és utolsó alanyunkhoz, Woodes Rogershez, a férfihoz, akit a korona küldött, hogy szembeszálljon a kalózokkal és békét hozzon a Bahamákra. Rogers segített véget vetni a kalózkodás aranykorának, szerepe ebben nagyobb volt, mint bárki másé. Nem volt kalóz, természetesen, de privaterként szolgált Anglia legutolsó háborújában Franciaországgal és Spanyolországgal szemben, és tudta, hogyan gondolkoznak és cselekszenek a kalózok. Rogers, a háborús hős és híres író, sikeres támadást vezetett egy spanyol város ellen, a Csendes-óceánon egy súlyos kincses gálya elleni ádáz küzdelemben maradandó testi sérüléseket szenvedett, és egyike volt annak az alig maroknyi embernek, aki körbehajózta

a Földet. HENCEGÉSRE OKOT ADÓ ELŐÉLETE ELLENÉRE ROGERS NEM ROKONSZENZVEZETT A KALÓZOKKAL. Ő TESTESÍTETT MEG MINDENT, AMI ELLEN A KALÓZOK LÁZADTAK. SOK KORTÁRSÁTÓL ELTÉRŐEN ROGERS BÁTOR, ÖNZETLEN ÉS MEGLEPŐEN HAZAFIAS VOLT, ODAADÓAN AJÁNLOTTA FEL ÉLETÉT A KIRÁLYNAK ÉS AZ ORSZÁGNAK. MÍG SZÁMOS MÁK KORMÁNYZÓ, TENGERÉSZTISZT ÉS KORMÁNYZATI MINISZTER A KORONA KÖLTSÉGÉRE SZEDTE MEG MAGÁT, ROGERS A SAJÁT VAGYONÁT HASZNÁLTA AZOKNAK A PROJEKTEKNEK A FINANSZÍROZÁSÁRA, AMELYEK REMÉNYEI SZERINT A KÖZJÓT ÉS A BRIT BIRODALOM URALKODÓ OSZTÁLYÁNAK ÉRDEKEIT SZOLGÁLTÁK. HŐSIES SZOLGÁLATAI ELLENÉRE ROGERS SOKAT SZENVEDETT ELŐLJÁRÓI ÉS KOLLÉGÁI MIATT.

Bellamy, Feketeszakáll és Vane a kalóztársadalom kiépítését nem a semmiből kezdték. Ott volt példaképnek Henry Avery,⁴ a „kalózkirály”, akiről azt tartják, bajtársait a hajók fedélzetén tapasztalható elnyomásból egy elképzelhetetlenül fényűző életbe vezette, a saját kalózkirályságába. Avery akkor hajtotta végre tetteit, amikor Bellamy, Feketeszakáll és Vane még gyerekek voltak, és ezek a tettek az előbbieket fiatal férfivé érésekor váltak legendákká. Cselekedetei színműveket és regényeket ihlettek meg, valamint történészeket és újságírókat, és nem utolsósorban magukat az aranykor kalózeit. A romantikus mítosz tehát nem követte az aranykort, hanem segített létrejöttében. A kalózkodás meséje tehát Henry Averyvel kezdődik, és egy titokzatos hajó érkezésével Nassauban, háromszáz évvel ezelőtt.

⁴ A kor dokumentumaiban „Every” és „Evarie” változatokban is szerepel.

ELSŐ FEJEZET

A LEGENDA 1696

ASZLÚP délután érkezett meg 1696 áprilisában, bolondok napján, végigimbolygott a Hog Island melletti sekély, homokos nyílt vízen, és befordult Nassau széles, vakítóan kék kikötőjébe. (7)

A parton, a kikötőben tartózkodó falusiak és matrózok eleinte nem fordítottak rá különösebb figyelmet. Lévéen kicsi és jellegtelen, a szlúp látványa nem keltett nagy feltűnést, akárha egy kereskedelmi hajó lenne a közeli Eleuthera szigetről, ötven mérföldre keletre. Gondolhatták, hogy azért érkezett Nassaubá, a Bahamák fővárosába, hogy szokás szerint sót és terményeket váltson ruhára és cukorra, és hogy Angliából, Jamaicáról és a Karolinákról érkező hírekhez jusson. A szemlélődő azt várhatta, hogy a legénység leereszti a horgonyt, átpakolja nagy csónakokba az árukat, és mivel a városnak nem volt mólója vagy rakpartja, a partra evez. Később, miután a szállítmányt elrendezték, a személyzet elmegy inni Nassau valamelyik kocsmájába, és híreket cserél az éppen zajló háborúról, az ördögi franciákról, vagy éppen átkozódik a Királyi Haditengerészet távolmaradása miatt.

De nem ezen a napon.

A szlúp legénysége kievezett a szárazföldre, és a parancsnok, egy mindenki számára ismerős helyi férfi, kiugrott a partra, nyomában néhány idegennel. Az utóbbiak szokatlan ruházatot viseltek: selymet

talán Indiából, kendőt élénk afrikai mintákkal, kalapot Arábiából, de mindegyik ruhadarab ugyanolyan orrfacsaró és koszos volt, mint bármelyik egyszerű hajós olcsó gyapjúruhája. Aki elég közel ment meghallani a beszélgetésüket vagy belepillantani napbarnított arcukba, az azonnal megállapíthatta róluk, hogy angol és ír tengerészek, csakúgy, mint az Atlanti-óceán túlsó feléről jött többi nagy hajóé.

A csapat átvágott a kis falun, amely alig néhány tucat házból állt a part mentén tömörülve, a modern kőerőd árnyékában. Keresztették a város frissen feltakarított főterét, elmentek a sziget szerény fatemploma előtt, végül megérkeztek Nicholas Trott kormányzó nemrég épített otthonához. (8) Meztláb álltak a napégette homokban és porban, a trópusi levegő átható szaga betöltötte az orrukat. A városlakók talán megálltak megnézni a kormányzó lépcsőjénél várakozó, vad kinézetű férfiakat. Egy szolga kinyitotta az ajtót, néhány szót váltott a szlúp kapitányával, és elsietett, hogy közölje őexcellenciájával, sürgős üzenete érkezett.

Nicholas Trott azon a reggelen nagyon elfoglalt volt. A gyarmata bajban volt: Anglia nyolc éve hadban állt Franciaországgal, elvágva a Bahamák kereskedelmi és ellátási útvonalait. Trott jelentést kapott, hogy a franciák elfoglalták a 140 mérföldre levő Exuma szigetet, és Nassau felé vették az irányt három hadihajóval és 320 főnyi legénységgel. (9) Nassauban nem álltak rendelkezésre saját hadihajók; ami azt illeti, a Királyi Haditengerészet egyetlen hajója sem haladt arra jó néhány éve (10), mert közel sem volt belőlük annyi, amennyi elegendő lett volna megvédeni az egyre terjeszkedő angol birodalmat. Ott volt ugyan a Nassau Erőd – nemrég épült helyi kőből – huszonnyolc ágyúval a bástyáin, de sok telepes megfelelőbb utalmat keresve elmenekült Jamaicára, Dél-Karolinába vagy Bermudára, és Trottnak rá kellett jönnie, hogy lehetetlen az erődítményben fenntartani a létszámot. (11) A városban sem maradtak

többen hetven embernél, beleértve az időseket és munkaképteleneket is. A férfilakosság valamelyik fele folyamatosan őrszolgálatban volt, emellett ellátta szokásos munkáját, és emiatt sokuk, Trott szavaival élve, „rettenetesen kimerült”. Trott tudta, ha a franciák nagy erővel támadnának, kevés esély lenne megtartani Nassaut és a többi részt New Providence-en, a kis szigeten, ahol a kis főváros is elterült. Ezek a gondok aggasztották Trottot, amikor Eleutheráról megérkezett hozzá a kereskedelmi hajóparancsnok és titokzatos kísérete.

Az idegenek vezetője, Henry Adams kifejtette (12), ő és kollégái most érkeztek a Bahamákra a negyvenhat ágyús és 113 fős magánhadihajó, a *Fancy* fedélzetén, és Trott engedélyét várják, hogy beléphessenek Nassau kikötőjébe. Adams átadta parancsnoka, Henry Bridgeman levelét, benne egy igen szokatlan javaslattal. A *Fancy*, érvelt Bridgeman, nemrég érkezett Eleutherára az afrikai partokról, ahol rabszolgákkal üzleteltek, az ilyen tevékenységek felett monopóliummal rendelkező Royal Africa Company engedélye nélkül. Bridgeman kapitány levele szerint a *Fancy* kifogyott a készletekből, és partraszállási engedélyre lenne szüksége a legénység számára. Ha a kormányzó lenne olyan szíves, hogy beengedné a hajót a kikötőbe, bőkezűen meghálálnák. A személyzet minden tagja adna Trottnak személyes ajándékként hús spanyol pezót és két aranyat, Bridgeman pedig parancsnokként kétszeres részt. Az idegenek úgy 860 font körüli értékű vesztegetési összeget ajánlottak fel (13), amikor a kormányzó éves fizetése alig volt 300 font. (14) És mindennek a tetejébe a legénység odaadná magát a *Fancyt* is, amint kiürítették és elrendezték a (még) meghatározatlan rakomány sorsát. Zsebre tehetné háromévi bérért, és birtokosa lehetne egy jókora hadihajónak, pusztán azáltal, hogy az idegeneket partra engedi, és nem tesz fel nekik firtató kérdéseket.

Trott elrakta a levelet, és sürgősségi ülésre összehívta a gyarmat kormányzótanácsát. (15) A megbeszélés részletei azóta elvesztek, de az akkor Nassauban tartózkodó egyéb személyek vallomásából

kiderült, hogy a lepénzelést Trott kormányzó mellőzte megemlíteni a tanácsstagoknak. Helyette a közös érdekekkel hozakodott elő a gyarmat biztonságát illetően. A *Fancy*, mutatott rá, akkora, mint egy ötödosztályú fregatt a Királyi Haditengerészetnél, és jelenléte talán elriaszthat egy francia támadást. A legénység állománya majdnem megkétszerezné a hadra fogható emberek létszámát New Providence-en, és lenne, ki kezelje Nassau erődjének ágyúit egy invázió esetén. És emellett mi történne velük, ha Bridgeman úgy dönt, hogy a hajóját Martinique francia kikötőjében hozza rendbe, vagy ami még rosszabb, megtámadja Nassaut. A Royal Africa Company monopóliumának megsértése meglehetősen enyhe büncselekmény, nem indokolt emiatt megtagadni tőle a belépést.

A tanács tagjai egyetértettek. A kormányzó átadott Henry Adamsnek egy „nagyon tisztelettudó” levelet (16), és üdvözölte a *Fancyt* Nassauban, ahol a hajó legénysége „szíves fogadtatásban részesülve kedve szerint jöhetett és mehetett”.

Nem sokkal később egy nagy hajó került meg Hog Islandet,⁵ a fedélzete tömve volt matrózokkal, az oldala teletyuggatva ágyúlőrészekkel. A hajótest mélyen a vízbe süllyedt a rakomány súlya alatt. Adams és csapata érkezett először a partra, a csónakjuk meg volt pakolva zsákokkal és ládákkal. Ott volt a megígért zsákmány: egy egész vagyon ezüstpezóban, és Arábiában vagy még távolabb vert aranyérmében. A nagy csónakok a nap folyamán partra szállították a legénységet. A személyzet többi tagja ugyanúgy nézett ki, mint az először érkezett csoport: keleti pompával öltözött szokásos kinézetű tengerészek, mindegyikükön nagy adag arany, ezüst ékszerek és ékkövek. A magát Bridgeman kapitánynak nevező ember is kijött a partra, és egy zártkörű tárgyalás után átadta Trottnak a nagyszerű hadihajót. Amikor a kormányzó megérkezett a *Fancy* fedélzetére,

⁵ 1962-ben a bahamai törvényhozás az amerikai szupermarketmágnás, Huntington Hartford kérésére átkeresztelte Paradise Islandre. Ma nagy részét luxuszállodák foglalják el.

rájött, hogy neki csupán a borraivaló jutott (17): a raktér több mint ötven tonna elefántcsontot, 100 hordó lőport, több, fegyverekkel és muskétákkal telepakolt ládát és egy jelentős hajóhorgony-gyűjteményt tartalmazott.

Trott később azt bizonygatta, nem volt oka feltételezni, hogy a *Fancy* legénysége kalózkodásban vett volna részt. „Honnan tudhattam volna? – vallotta eskü alatt. – A feltevés nem bizonyíték.” Bridgeman és emberei állításuk szerint engedély nélküli kereskedők voltak, tette hozzá, és New Providence lakói „nem látták okát kétkedni bennük”. (18) De Trott nem volt bolond. Ő maga is kereskedelmi parancsnok volt, és jól tudta, hogy azok a fajta kincsek, amelyeket a *Fancy* szállított, nem engedély nélküli csereberéből származnak Afrika Rabszolgapartjának lakosaitól. A *Fancy* fedélzetén állva Trottnak döntenie kellett: érvényre juttatja a törvényt vagy elteszi a pénzt. Nem tűnődött túl sokáig.

A kormányzó parancsára a csónakok partra szállították a *Fancy* maradék rakományát. (19) Kisvártatva a tengerpartot elborították az elefántcsonttal és tűzfegyverekkel töltött ládák, vitorla-, horgony- és kötélzethalmok, puskaaporos és ellátmányos hordók, nehézágyúk és lőszeresek. Trott a saját fedélzetmesterét és néhány afrikai rabszolgát rendelt a hajóra. Az elefántcsontot, az ezüstpezókat és az aranyérmekkel megrakott zsákokat a magánlakására szállították. Bridgeman kapitány és csapata szabadon ihattak és mulatozhattak Nassau két kocsmájában, és akkor távozhattak, amikor akartak.

Így történt, hogy Anglia legkeresettebb embere megvásárolta a törvényt, és eladta a kalózhajóját magának öfelsége egyik kormányzójának. Bridgeman kapitány valójában Henry Avery volt, generációjának legsikeresebb kalóza, a férfi, akinek cselekedeteiről már akkoriban legendák szóltak. Azokban a pillanatokban, keresztül-kasul az egész világon, hajók tucatjai, tengerésztisztek százai, matrózok, informátorok és katonák ezrei kutattak Avery, a legénysége és egy királyi vagyonnal felérő rablott kincs után. A Kelet-indiai Társaság ügynökei megpróbálták végére járni a híresztelésnek,

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

miszerint látták őt Bombay és Kalkutta mellett. A Királyi Haditengerészet parancsnokai Nyugat-Afrika, Madagaszkár és Arábia partjainál kutattak a *Fancy* után. Jutalomvadászok vitorlázták keresztül az Indiai-óceánt és a La Manche csatornához vezető utakat. Kevesen gondolták volna, hogy Avery és emberei abban a percben épp egy angol erőd árnyékában lazítanak.

Henry Avery harminchat évének túlnyomó részét tengeren töltötte. Az angol West Country egyik tengerparti városában, Plymouthban született. Fialat fiúként került a tengerre, és hamarosan tiszt-helyettesként szolgált egy sor kereskedelmi hajón. Nem sokkal azután, hogy Anglia 1688-ban hadba lépett Franciaországgal, Avery jelentkezett a Királyi Haditengerészethez. Tisztként szolgált a HMS *Rupert* és a HMS *Albemarle* fedélzetén, és mindkét fregatton részt vett ütközetben. (20) Útja során bajtársaival megtapasztalta a tisztek veréseit és megalázásait, a korrupt pénztárosoknak köszönhető romlott és gyenge minőségű élelmiszereket, és hogy a bérüket nem fizetik ki éveken keresztül. Koldushoz illő élet volt ez, hajóstársai karjukat, lábukat, kezüket, lábfejükét vagy szemüket vesztették a balesetekben és harcok során. A tengerészek azt mondogatták, ennél még a raboknak is jobban megy a soruk, és a tengeren töltött két évtized után Avery igazat adott nekik.

1693 tavaszán azt gondolta, sikerült kedvezőbb egyezséget kötnie. Hallotta, hogy gazdag kereskedők egy csoportja kereskedelmi hajóraj felszerelésére gyűjt embereket, egy szokatlanul merész vállalkozáshoz. Négy, alaposan felfegyverzett hajó készült elhagyni Angliát, hogy Spanyolországban beszerezze a szükséges okmányokat, és elvitorlázzon a Karib-tenger felé, ahol aztán a spanyol gyarmatokkal üzletelnének, és megtámadnának és kifosztanának francia hajókat és ültetvényeket. A kereskedők jól fizettek, és ami még fontosabb, a szerződésük ennél is biztosabb kilátásokkal kecsegtetett: garantált